

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Декарбонизацията на европейската промишленост и ролята на иновациите и цифровизацията за нейното стимулиране“**(проучвателно становище по искане на испанското председателство)**

(2023/С 349/07)

Докладчик: **Andrés BARCELÓ DELGADO**Съдокладчик: **Monika SITÁROVÁ**

Искане за консултация от испанското председателство на Съвета
Писмо от 8 декември 2022 г.

Правно основание	член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз
	Проучвателно становище
Решение на Бюрото	13.12.2022 г.
Компетентна секция	Консултативна комисия по индустриални промени
Приемане от секцията	22.6.2023 г.
Приемане на пленарна сесия	12.7.2023 г.
Приемане на пленарна сесия №	580
Резултат от гласуването („за“/„против“/„въздържал се“)	185/3/7

1. Заключение и препоръки

- 1.1. ЕИСК е твърдо убеден, че декарбонизацията на промишлеността на ЕС трябва да бъде съчетана със засилена цифровизация.
- 1.2. Иновациите са от жизненоважно значение за постигането на пълна декарбонизация на промишлеността, тъй като много технологии все още са в процес на разработване.
- 1.3. ЕС не може да постигне декарбонизация без стабилно участие на работниците, а социалният диалог, програмите за преквалификация и повишаване на квалификацията трябва да бъдат водещ приоритет с оглед на постигането на целите. Социалният диалог и участието на представителите на работниците трябва да бъдат застъпени в програмите за преквалификация и повишаване на квалификацията, което ще бъде предпоставка за успеха на новите технологии и методи на работа.
- 1.4. ЕС трябва както да определи технологиите, които се нуждаят от специфична подкрепа за развитието на производствените дейности, така и да предложи допълнителни мерки.
- 1.5. Необходимо е да се разработят техники за улавяне, оползотворяване и съхраняване на въглероден диоксид, за да се намалят „трудните за намаляване“ емисии в отрасли като производството на цимент и петролните рафинерии; самият въглероден диоксид може да се използва като суровина за горива на основата на електроенергия.
- 1.6. Законът на САЩ за намаляване на инфлацията е сериозно предизвикателство за ЕС и неговата промишленост. Предложението на Комисията за промишленост с нулеви нетни емисии би могло да бъде ефективен отговор на заплахата от мащабно преместване на промишлените дейности от ЕС в трети държави. В предложенията на ЕС не бива да се пренебрегват предварителните условия в социалната сфера, включени в Закона за намаляване на инфлацията.
- 1.7. Промислените предприятия се нуждаят от публична подкрепа по време на процеса на декарбонизация (напр. увеличаване на минималния праг, преразглеждане на данъчните политики), но те трябва също така да зачитат принципите на единния пазар.
- 1.8. ЕИСК отбелязва, че настоящите примери за цифрови близнаци в промишлеността, както е отбелязано в становище ССМІ/206, са насърчаващи от гледна точка на подобряването на постиженията на промишлеността.

1.9. ЕИСК настоятелно призовава европейските органи и държавите членки да ускорят процедурите за издаване на разрешителни за възобновяема енергия и промишлени дейности. Както настоящата продължителна процедура за получаване на разрешителни, така и прекомерната бюрокрация възпират нови инвестиции.

1.10. ЕИСК приветства инициативата „Европейска водородна банка“ и изразява надежда, че тя ще спомогне за разгръщане на водородните технологии, по-специално в отраслите, в които намаляването на емисиите е трудно.

1.11. Настоящата инфраструктура трябва да се поддържа по подходящ начин, за да се разработват нови промишлени процеси. Трябва да се разработят специфични инфраструктурни програми, които да придружават декарбонизацията на промишлеността.

2. Общи бележки

2.1. Бъдещото испанско председателство на Съвета на ЕС поиска от ЕИСК да изготви проучвателно становище относно декарбонизацията на европейската промишленост и ролята на цифровизацията и иновациите в този процес.

2.2. ЕИСК вече е публикувал становище по собствена инициатива относно технологиите за декарбонизация с акцент върху промишлените отрасли, обхванати от СТЕ ⁽¹⁾.

2.3. Европейското общество е взело необходимото и радикално решение да постигне пълна декарбонизация до 2050 г. От това най-силно ще бъде засегната промишлеността, а за някои промишлени дейности ще бъде много трудно да се адаптират.

2.4. През последните години някои промишлени отрасли направиха значителни инвестиции, но ще бъдат принудени да направят още по-радикални промени, за да постигнат целта за нетни нулеви емисии. Следователно европейското общество трябва да ги подкрепи в прехода от изкопаеми горива към неутрално по отношение на климата производство.

2.5. В някои промишлени дейности, при които намаляването на емисиите е трудно, трябва да бъдат внедрени технологии за улавяне и съхранение на въглерод (CCS). В бъдеще емисиите на CO₂ биха могли да се използват за производство на стоки с висока добавена стойност.

2.6. Заради степента на зависимост на ЕС от трети държави за доставките за някои чисти технологии постигането от ЕС на неговата цел за 40 % енергия от възобновяеми източници до 2030 г. се превръща в изключително предизвикателство. По отношение на чистите технологии Европа зависи в много голяма степен от вноса; същевременно внедряването на чистите технологии в ЕС ще трябва да се ускори драстично, за да се постигнат целите от пакета „Подготвени за цел 55“. Необходимо е ЕС да определи технологиите, които се нуждаят от специфично подпомагане, за да развива производствените дейности и да предлага допълнителни мерки.

2.7. Европейската промишленост е под постоянен натиск от международната конкуренция, което налага бърз отговор и постоянно развиване и адаптиране на дейността, за да може производството в ЕС да остане рентабилно. Това вече е важен фактор в съвременното производство, но с новите цифрови технологии производствените предприятия могат да постигнат значителни подобрения в ефективността и да се възползват от изцяло нови възможности за разработване на продукти, услуги и бизнес модели.

2.8. Цифровият преход, предвиден в Зеления пакт на ЕС, е предпоставка за постигане на целта за декарбонизация.

2.9. Нищо не може да се постигне без хора. Европейската работна сила е висококвалифицирана за работа със съвременните технологии, но трябва да се преквалифицира, за да се възползва от възможностите, предлагани от новите технологии, които ще бъдат разработени и внедрени в близко бъдеще.

2.10. Съгласно общоприетия принцип „никой да не бъде изоставен“ трябва да се обърне специално внимание на местните общности, в които се установяват промишлени предприятия, като се имат предвид промените, които ще настъпят през идните години, и въздействието в краткосрочен план на тези промени върху заетостта в съответните области.

⁽¹⁾ Становище на Европейския икономически и социален комитет относно ролята на технологиите за отстраняване на въглероден диоксид за декарбонизацията на европейската промишленост (становище по собствена инициатива) (ОВ С 486, 21.12.2022 г., стр. 53).

3. Нов контекст в ЕС и извън него

3.1. Междувременно Европейският съюз трябва да се справя с новите предизвикателства, които поставя прилагането на новия Закон на САЩ за намаляване на инфлацията ⁽²⁾, който може да предостави стимул за преместването в САЩ на голяма част от европейската верига за създаване на стойност, по-специално участниците, свързани с възобновяеми и нисковъглеродни технологии. Законът за намаляване на инфлацията се състои от комбинация от безвъзмездни средства, данъчни стимули и икономически условия. Корпоративните данъчни кредити съставляват основната част от законодателството, като възлизат приблизително на 216 милиарда щатски долара.

3.2. Данъчни кредити за производството се предлагат и за проекти, свързани с вятърна и слънчева енергия. Дружествата, които желаят достъп до тези кредити за производство, трябва да спазват изискванията за елементи, произведени на национално равнище: желязото, стоманата и изделията, използвани в съоръженията за генериране на енергия, трябва да бъдат произведени в страната. Всички процеси по производство на желязо и стомана трябва да се осъществяват в Съединените щати, а изделията се считат за произведени в страната, ако прагов процент от общите разходи за тяхното производство идва от осъществявани в САЩ процеси на добив, производство или изработване. Този праг е 40 % и ще се увеличи до 55 % през 2026 г.

3.3. Комисията предложи ново законодателство за справяне с предизвикателството на американската и китайската конкуренция пред Европейския съюз. Понастоящем ЕИСК изготвя становище на тази тема.

3.4. ЕИСК признава, че предложението върви в правилната посока; то обаче не е достатъчно адекватно, за да се постигне амбициозната цел, и са необходими подобрения в законодателния процес.

3.5. Разликата между цените на газа в Европа и САЩ е огромна, дори и след неотдавнашния спад в европейските цени. Някои единомислещи доставчици използват подхода „алтернативен разход“ във връзка с доставките и цените на природния газ, а ЕС, след като вече е почти свободен от зависимостта си от руския газ, сега е въввлечен в дори още по-скъпа рамка на цените на газа и електроенергията. Това подкопава както конкурентоспособността на промишлеността на ЕС, така и разгръщането на електрификацията.

3.6. Процесът на декарбонизация ще увеличи търсенето на електроенергия; ЕИСК призовава за неутрални по отношение на климата технологии, при които се отдава приоритет на електроснабдяването без въглерод и на енергийната сигурност.

3.7. Европейските дружества трябва да купуват сертификати за въглеродни емисии в рамките на СТЕ. Цените на сертификатите за въглеродни емисии надхвърлят 80 EUR, а ценовата премия върху спот цените на електроенергията поради повишаващите се разходи за сертификати за въглеродни емисии е около 40 EUR. С няколко изключения, другите главни търговски партньори на ЕС не плащат такива цени за въглеродните емисии и затова в бъдеще на промишлеността на ЕС ще бъде трудно да се конкурира на международните пазари, дори при положение, че се ползва от защитата на механизма за корекция на въглеродните емисии на границите, предназначен за единния пазар.

3.8. Снабдяването с декарбонизирана енергия на достъпни цени е от ключово значение за развиването на нови промишлени дейности в Европа. Въздействието на Законодателния акт за промишленост с нулеви нетни емисии върху цените на енергията ще бъде ограничено в краткосрочен план, а дългосрочното му въздействие остава несигурно. Амбицията да се намали зависимостта на Европа от вносна енергия и податливостта ѝ на глобалната нестабилност на пазара не може да се постигне за един ден. И все пак промишлеността има нужда от незабавни решения, за да се справи с цените на енергията, които все още са по-високи в Европа, отколкото в много други части на света. Промишленият план на Зеления пакт ще има успех само ако ЕС извърши реформа също и на своята енергийна политика, по-специално с преразгледана Директива относно структурата на пазара на електроенергия, като не се губи време да се гарантира своевременно осигуряване на доставки на електроенергия с ниски въглеродни емисии на ниска цена, която да съответства на повишаващата се нужда от електрификация.

3.9. ЕС изглежда е в капан между два подхода: стремеж да се доближи до САЩ и да поддържа солидна промишлена база в Европа, като същевременно се опитва да спазва правилата на СТО, които понякога са в пълно противоречие с американския подход.

3.10. Друго предизвикателство, пред което е изправен ЕС, е да поддържа жив единния пазар на ЕС. Както отбеляза Комисията, гъвкавостта по отношение на държавната помощ е концентрирана в две държави членки, на които се падат повече от 70 % от общите разрешения, дадени от Комисията като изключение за преходния период (в контекста на COVID-19 и войната на Русия срещу Украйна).

⁽²⁾ Закон за намаляване на инфлацията от 2022 г.

3.11. Европейските институции и държавите членки трябва да избягват да предоставят на дружествата прекомерна държавна помощ, за да защитят единния пазар — крайъгълния камък на Европейския съюз. За да се даде възможност на МСП да станат цифровизирани и да се насърчават иновациите обаче, минималният праг може да се увеличи, тъй като той рядко възпрепятства конкуренцията. Опитът на Центъра за цифрови иновации ⁽³⁾ трябва да се разпространи в целия ЕС.

4. Ролята на иновациите

4.1. Иновациите са от ключово значение, за да може ЕС да постигне целите за нетни нулеви стойности, а на пазара трябва да бъдат пуснати повече технологии, които да могат да се закупят. Ролята на иновациите в дружествата е ключов инструмент за внедряването на нови и екологосъобразни технологии, които са жизнеспособни както технически, така и икономически.

4.2. От друга страна нуждата от насърчаване на справедлив пазар за „реални и надеждни екологични стоки“ посредством обществени поръчки като основен фактор трябва да насърчава разширяването на употребата на нови екологосъобразни технологии.

4.3. Европа изпитва недостиг на суровини, но с предложения регламент относно суровините от критично значение ще се насърчават произведените на местно равнище рециклирани суровини за промишлеността. Основното конкурентно предимство на промишлеността на ЕС е нейният технологичен капацитет и висококвалифицирана работна сила, благодарение на които ЕС може да бъде лидер на глобалните пазари.

4.4. Това конкурентно предимство сега е застрашено от трети държави, тъй като единственият инструмент за поддържане на лидерските позиции е защитата на иновациите, постигането на правилния баланс между опазването на околната среда, хората и иновациите, и ускоряването на издаването на регулаторни разрешения не само в „специални области“, но и другаде, както е посочено в предложението на Комисията. Има фрапиращи примери за неоснователни забавяния при предоставянето на разрешение за разработване предоставянето на разрешения за разработване на нови промишлени съоръжения.

4.5. МСП са гръбнакът на европейското производство и за да се постигне напредък в декарбонизацията, трябва да им се обърне специално внимание със специфични програми за насърчаване на ефективни иновации и цифровизация.

4.6. Тъй като за декарбонизацията ще са необходими огромни инвестиции, ЕИСК предлага институциите на ЕС да използват средства както от Фонда за справедлив преход, така и от NextGenerationEU, за да осигурят подходяща подкрепа за процеса на декарбонизация.

4.7. Настоящата инфраструктура е неадекватна за необходимите промени в промишлеността и обществото и ЕИСК настоятелно призовава публичните органи да стартират програма за поддържане и подобряване на инфраструктурата, необходима за безпроблемното внедряване на новите технологии.

4.8. Водородът изглежда е най-добрият избор за декарбонизация на отраслите с „трудни за намаляване“ емисии, които не са допустими за пълна електрификация. Последната инициатива на ЕС за водородна банка би допринесла за правилното внедряване на тази технология от гледна точка на качество и цена. Съществува регионален опит в иновациите с водород, който е много полезен, тъй като включва съвместна работа на големи дружества, научноизследователски центрове, университети и МСП.

5. Ролята на цифровизацията

5.1. Цифровизацията и иновациите допринасят значително за декарбонизацията на европейската промишленост. В действителност промишлеността, където цифровите технологии се срещат с физическото производство на стоки, може да се счита за ключов участник в цифровата трансформация и декарбонизацията на промишлеността, тъй като благоприятства модернизацията на промишлените процеси, продукти и бизнес модели и оказва положително въздействие върху производителността.

5.2. Технологии, като например сензори, междумашинна комуникация, анализ на данни и роботика, създават възможности за производствените предприятия. Чрез оптимизация и автоматизация на производството новите технологии могат да дадат на европейските дружества възможност да се конкурират с държави с традиционно по-ниски производствени разходи.

⁽³⁾ <https://european-digital-innovation-hubs.ec.europa.eu/>.

5.3. Много сектори вече са силно автоматизирани и са повлияни допълнително от цифровите технологии, например интелигентната роботика за сглобяване, компютрите за контрол на процесите в сектора на химикалите, както и триизмерният печат за изработване на компоненти и резервни части. Втората вълна на цифрова трансформация, стимулирана от изкуствения интелект, промишления „интернет на нещата“ и големите информационни масиви, е вероятно да бъде по-дестабилизираща и може да породи неравенства между дружествата и между регионите на ЕС.

5.4. С помощта на сензорни технологии производството може да се наблюдава и оптимизира, например чрез постоянно наблюдение на използването на оборудването за производство, вложената енергия, нуждата от суровини и резервни части, качеството на продуктите, както и емисиите. Анализът на събраните данни може да даде представа на дружеството за това кои процеси работят оптимално и кои могат да бъдат подобрени, както и за отпечатъка върху климата.

5.5. Цифровизацията има голям потенциал да намали въздействието на промишлеността върху климата, но в цифровизацията и обработката на данните трябва да се включи и гледната точка, свързана с климата.

6. Преквалификация и повишаване на квалификацията

6.1. Екологичният и цифровият преход трябва да се разглеждат като възможност за създаване и насърчаване на висококачествени работни места, като същевременно се привлича многообразие в промишлеността и по-специално се търсят таланти жени, насърчава се отвореността за квалифицирани работници от трети държави и се полагат големи усилия промишлеността да стане привлекателна за младите хора.

6.2. Европейската комисия е представила богат каталог от инициативи, разработени по линия на Европейската програма за умения, включително Европейският пакт за уменията и Европейската година на уменията 2023 г. Ще бъдат създадени или разширени партньорства в областта на уменията. Ще бъдат създадени академии за промишленост с нулеви нетни емисии в подкрепа на програми за повишаване на квалификацията и за преквалификация в стратегически отрасли за екологичния преход. Държавната помощ и важните проекти от общоевропейски интерес (ВПОИ) също следва да осигуряват допълнителни финансови ресурси за подпомагане на целите по отношение на уменията, а по линия на бюджета на ЕС и на NextGenerationEU вече се предоставят 64,8 милиарда евро в подкрепа на Програмата за умения на ЕС. Някои текущи проекти в рамките на програмата „Еразъм +“, като например ESSA⁽⁴⁾, са много обещаващи.

6.3. Социалният диалог е от ключово значение за пълноценното внедряване на новите технологии и за по-лесното приемане от обществото и работниците на бъдещите промени в работните процеси.

6.4. За да се извлече максимална полза от цифровите технологии в производството обаче, е важно да не се акцентира единствено върху технологиите, а по-скоро да се помисли за бизнеса и организацията като цяло. Необходими са цифрова стратегия и планове за действие, за да стане цифровизацията управляема.

6.5. Предизвикателството се изразява в това да се гарантира, че цифровата трансформация води до по-голям социален напредък и че никой няма да бъде изоставен. Работниците трябва да могат да предвиждат последиците от новите технологични развиятия и да влияят на решенията на работодателите посредством подобро право на участие. Следствията от цифровите технологии трябва да се обсъждат и да водят до договорени решения на всички равнища: както на равнището на отделните дружества и сектори, така и на национално и европейско равнище.

6.6. Работната сила на ЕС трябва да бъде пълноценно преквалифицирана, а квалификацията ѝ — повишена, за да притежава новите умения, които са ѝ необходими, за да отговори на новите изисквания за работа. Настоящите умения трябва да бъдат оценени, в рамките на социалния диалог, според това дали са ценни за бъдещото развитие или не.

6.7. Поддържането на активен и ефективен социален диалог несъмнено ще допринесе за по-добро внедряване и приемане на новите технологии, като социалните разходи бъдат сведени до минимум.

Брюксел, 12 юли 2023 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Oliver RÖPKE

(4) <https://www.estep.eu/essa/>